

Вікторія ШУБКО, асп.,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ

ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕПІСТЕМІЧНОГО ДІЄСЛОВА *TO* *KNOW* У ТВОРАХ Д. Г. ЛОУРЕНСА

Статтю присвячено висвітленню функцій епістемічного дієслова to know як маркера Я-позиції суб'єкта в художньому діалогічному дискурсі на матеріалі творів Д. Г. Лоуренса. Епістемічна Я-позиція відображає знання суб'єкта про світ, його світогляд, погляди та переконання. Вона стосується знання мовця про предмет мовлення, ступеня впевненості у висловлюванні. Корпусно-орієнтовані дослідження дискурсу виконують у трьох напрямках, а саме: текстовому (вивчення вибору мовних одиниць, значень та моделей у текстах); критичному (поєднання критичного дискурс-аналізу та ситуаційних факторів спілкування, залучення теорії мовленнєвих актів та прагматики). Зважаючи на експланаторну негнучкість наявних електронних корпусів англійської мови, тобто неможливість повного аналізу представлених контекстів, було створено власний корпус текстів для якнайповнішого вивчення епістемічної позиції Я-суб'єкта в англійськомовному діалогічному дискурсі. Проілюструємо це на прикладі творів Девіда Герберта Лоуренса, одного з ключових англійських письменників початку ХХ ст. Було виокремлено та оформлено в корпус контексти вживання епістемічних дієслів (наприклад, know, think, seem, believe, understand, suppose, guess, expect, hope). Виокремлені контексти вживання епістемічних дієслів у художньому діалогічному дискурсі проаналізовано в семантичному та прагматичному аспектах, а саме – розглянуто значення досліджуваних епістемічних маркерів, наприклад, достовірність, віра, впевненість тощо, а також досліджено прагматичне навантаження епістемічних маркерів для реалізації стратегій і тактик вираження Я-позиції. Перспективою цього дослідження є детальний аналіз семантичних та прагматичних особливостей епістемічних маркерів у художньому дискурсі.

Ключові слова: дискурс, епістемічна позиція, епістемічні маркери, корпусний аналіз, дієслово to know.

Лінгвістична епістемологія досліджує лінгвістичну репрезентацію знання в межах такої тріади: епістемічний світ, що акумулює

систему знань мовця та утворює його власну картину світу; епістемічний стан, що є результатом осмислення фрагмента епістемічного світу в плані його відповідності реальному та належному; епістемічний модус, що характеризує актуалізацію в момент мовлення окремих фрагментів епістемічного світу індивідуума [3; 5]. На актуалізацію епістемічного стану впливають соціальні категорії (клас, гендер, вік, заняття, професія) та ситуаційні фактори. Епістемічний модус тісно пов'язаний із контекстом комунікативної ситуації, який може бути використано як інклюзивно, так і ексклюзивно, тобто «контекст» може бути репрезентацією усього комунікативного епізоду (тексту та розмови) або лише релевантного соціального аспекту комунікативного епізоду [8, с. 115–117].

Мета статті полягає у висвітленні функцій епістемічного дієслова *to know* як маркера Я-позиції суб'єкта в художньому діалогічному дискурсі на матеріалі творів Д. Г. Лоуренса.

Епістемічна Я-позиція відображає знання суб'єкта про світ, світогляд, погляди та його переконання, стосується знання мовця про предмет мовлення, ступеня впевненості у висловлюванні. Слід зазначити, що протягом перших років ХХІ ст. у лінгвістиці та суміжних дисциплінах відбувся новий етап у дослідженні проблеми ролі суб'єкта в дискурсивній діяльності [10]. Ця роль визначається в термінах поняття «позиція суб'єкта» з англійського *stance*, яке виражає поняття, що показують ставлення суб'єкта до співрозмовників, або поняття, які висловлюють позицію суб'єкта до предмета повідомлення. Крім цього, на позначення процесу, під час якого суб'єкт займає свою позицію (позиціонування-*stancetaking*), використовували такі терміни, як суб'єктивність (*subjectivity*), позиціонування (*positioning*) та самопозиціонування (*self-positioning*). Поняття «позиції суб'єкта дискурсивної взаємодії» (*stance*) поєднує в собі всі названі вище терміни та є відносно новим для лінгвістики, як «епістемічний і емоційний коментар стосовно пропозиційної інформації» [7, с. 108].

Значну увагу до вивчення поняття суб'єктивної позиції в мовознавчих працях можна пояснити тим, що вона потенційно об'єднує різні рівні й ресурси лінгвістичного аналізу – від лексико-семантичного та граматичного до соціолінгвістичного й лінгвокультурологічного [10].

Сфера епістемічності, як підкатегорія модальності, утворює відносно узгоджений семантичний домен й охоплює лінгвістичні форми, які показують відданість мовців статусу інформації, яку вони надають, найчастіше, свою оцінку її надійності. Висловлення епістемічної позиції дуже поширене в повсякденній розмовній взаємодії; фактично мовці виявляють більшу стурбованість щодо позначення своєї епістемічної позиції, ніж маркування ставлення чи оцінки, або висловлювання особистих почуттів та емоцій [11, с. 1].

У сучасному мовознавстві все частіше виникають дискусії стосовно того, який саме мовний матеріал може засвідчити достовірність отриманих даних у результаті лінгвістичного аналізу, тобто слугувати основою так званої «доказової лінгвістики» [1; 2]. Одним із методів останньої є корпусний аналіз, який спрямований на вивчення певних закономірностей та особливостей мови й мовлення на підставі обробки комп'ютерного корпусу текстів. Корпусний аналіз часто протиставляють інтроспекції, як найбільш суб'єктивному методу. Водночас істотним недоліком корпусного аналізу є певне спрощення обробки мовного матеріалу, експланаторна негнучкість, тому оптимальним є його поєднання з іншими методиками [13].

На сьогодні можна виокремити два підходи до статусу корпусної лінгвістики. Так, Дж. Аартс розглядає корпусну лінгвістику як методологію перевірки описів мовних явищ, за допомогою якої можна вносити зміни в опис там, де дані корпусу не підходять [7]. Тоді як деякі лінгвісти [див. 12] сприймають корпусне мовознавство як новий філософський підхід до мовного дослідження взагалі, вони не вважають, що вона має статус лише окремої теорії. Незважаючи на різні трактування, корпусну лінгвістику, як правило, розглядають як методологію, а сам термін використовують як парасольковий для цілого ряду досліджень із використанням різноманітних корпусів текстів [9, с. 174].

Корпусно-орієнтовані дослідження дискурсу виконують у трьох напрямках:

- текстовому (вивчення вибору мовних одиниць, значень та моделей у текстах);
- критичному (поєднання критичного дискурс-аналізу та системної функціональної лінгвістики);

- контекстуальному (врахування ситуаційних факторів спілкування, залучення теорії мовленнєвих актів та прагматики [9, с. 175]).

На наш погляд, саме в межах останнього – контекстуального – підходу варто досліджувати епістемічну позицію суб'єкта в англійськомовному діалогічному дискурсі.

Звернімося до основних характеристик діалогічного мовлення в художньому творі. Головними функціями діалогу є інформативна та характерологічна. У процесі розмови персонажі дізнаються певну інформацію, а їхнє мовлення характеризує їх у соціально-культурному та психологічному аспектах [4, с. 175]. З огляду на це, аналізоване епістемічне дієслово *to know* виконує, насамперед, інформативну функцію, про що свідчить його словникова дефініція “*to have (information of some kind) in your mind*” [14]. Крім цього, воно також слугує характеристичній персонажів і їхніх стосунків, оскільки виступає виразником епістемічної Я-позиції суб'єкта.

Перейдемо до загального опису матеріалу дослідження. Зважаючи на вищезазначену експланаторну негнучкість наявних електронних корпусів англійської мови, тобто неможливість повного аналізу представлених контекстів, ми створили власний корпус текстів для якнайповнішого вивчення епістемічної позиції Я-суб'єкта в англійськомовному діалогічному дискурсі. Проілюструємо це на прикладі творів Девіда Герберта Лоуренса, одного з ключових англійських письменників початку ХХ ст. Більшу частину творів Девіда Лоуренса займають описи почуттів та емоцій героїв. Лоуренс виступає за відкриття і звільнення людських почуттів, скутих нормами сучасного суспільства. На відміну від попередників, які зверталися до теми чуттєвості, Лоуренс змінює ракурс розгляду в літературі почуттів, відмінною особливістю є глибокий психологізм та докладний опис емоцій особистості. Ми виокремили та оформили в корпус контексти вживання епістемічних дієслів (*know, think, seem, believe, understand, suppose, guess, expect, hope*). Попередній аналіз методом корпусної вибірки показує, що найчастотнішим епістемічним дієсловом у творах Д. Г. Лоуренса є дієслово *to know*.

Наступним етапом опрацювання отриманого корпусу було виокремлення контекстів вживання зазначених дієслів власне в діалозі. Виокремлені контексти вживання епістемічних дієслів у художньому

діалогічному дискурсі буде проаналізовано в семантичному та прагматичному аспектах, а саме – розглянуто значення досліджуваних епістемічних маркерів, наприклад, достовірність, віра, впевненість тощо, а також досліджено прагматичне навантаження епістемічних маркерів для реалізації стратегій і тактик вираження Я-позиції.

Проілюструємо алгоритм дослідження на матеріалі оповідання Девіда Герберта Лоуренса *The shadows in the rose garden*, яке висвітлює емоційне напруження жінки. Головна героїня закохана в юнака Арчі, вони планують одружитися. Проте його трагічна загибель руйнує всі плани. З часом дівчина виходить заміж за іншого, але подружжя не почувається щасливим. Пара приїжджає на морський курорт, щоб насолодитися мандрівкою на кілька днів. Виявляється, це місце обрала дружина, оскільки жила тут до заміжжя. Вона просить чоловіка не розмовляти про неї ні з ким із місцевих жителів. На його запитання про причини цього дружина відповідає відмовкою: "*But don't say anything about it in the village, Frank,*" *she said casually. "Don't say who I am, or that I used to live here. There's nobody I want to meet, particularly, and we should never feel free if they knew me again."* "*Why did you come, then?" "Why?" "Can't you understand why?" "Not if you don't want to know anybody."* "*I came to see the place, not the people."* *He did not say any more. "Women," she said, "are different from men. I don't know why I wanted to come—but I did."* *She helped him to another cup of coffee, solicitously. "Only," she resumed, "don't talk about me in the village."* *She laughed shakily*" [15].

Епістемічна позиція дружини – її небажання спілкуватися з жителями містечка – висловлена експліцитно (*there's nobody I want to meet*). Вона намагається переконати свого чоловіка, використовуючи займенник *we*, апелюючи до того, що їх обом буде незручно (*we should never feel free*). Так само і чоловіка не задовольняють ці аргументи, він продовжує допитуватися про причини їхнього приїзду сюди. Дружина відповідає банальною відмовкою про те, що жінки відрізняються від чоловіків. Її епістемічна позиція – я не знаю, чому я хотіла сюди приїхати, – також виражена експліцитно (*I don't know why I wanted to come—but I did*). Її внутрішнє напруження та бажання не показувати своє хвилювання чоловіку розкрито за допомогою епітетів (*casually; shakily*), уособлення (*solicitously*), повтору (*Don't say who I am; don't talk about me in the village*).

Із розвитком сюжету стають зрозумілими справжні мотиви жінки. Вона на самоті вирушає на прогулянку та зупиняється біля будинку, у якому раніше проживав її коханий, а потім заходить у трояндовий сад неподалік від будинку. Вона згадує, як перед шлюбом її коханого раптом мобілізували до армії і відправили на військовий фронт в Африку. Незабаром їй стало відомо про його сонячний удар і, як наслідок, смерть. У цьому саду вона несподівано для себе зустрічає живого Арчі. Як виявилось, він не загинув, проте його розум затьмарився. Він не впізнає свою колишню кохану. Розгублена, схвильована, жінка повертається до свого котеджу, де відбувається ще одна емоційна розмова з її чоловіком: “ *“There's something up with you, isn't there?” he asked definitely. “Yes,” she said, “but that's no reason why you should torment me.” “I don't torment you. What's the matter?” “Why should you know?” she cried, in hate and desperation. Something snapped. He started and caught his pipe as it fell from his mouth. Then he pushed forward the bitten-off mouth-piece with his tongue, took it from off his lips, and looked at it. Then he put out his pipe, and brushed the ash from his waistcoat. After which he raised his head. “I want to know,” he said. His face was greyish pale, and set uglily. Neither looked at the other. She knew he was fired now. His heart was pounding heavily”* [15]. Чоловік допитується про причину пригніченого стану дружини (*I want to know*). Епістемічна позиція впевненості у своїх словах доповнює епітет *definitely*. Жінка не бажає відкривати правду, вигукуючи образливі для нього фрази (*Why should you know? but that's no reason why you should torment me*). Емоційний стан персонажів підкреслено використанням епітетів (*greyish pale, and set uglily*), уособлень (*in hate and desperation*).

Наприкінці розмови дружина розповідає чоловікові всю трагічну історію свого першого кохання: “*We loved each other, and we were lovers we were. I don't care what you think: what have you got to do with it? We were lovers before ever I knew you*”. Її епістемічна позиція стосовно ставлення чоловіка до цієї ситуації виражена експліцитно – їй байдуже, що він думає про це, оскільки ситуація з ним не пов'язана (*I don't care what you think*).

У наступному з проаналізованих оповідань Д.Г. Лоуренса – “*Daughters of the vicar*” – епістемічне дієслово *to know* вжито, зокрема, у такому контексті. Один із центральних персонажів твору – Альфред Дюрант – пішов служити на флот попри спротив своїх

батьків. Його мати обговорює цю ситуацію із вікарієм у присутності чоловіка. Вона демонстративно відмовляється від їжі і, коли вікарій запитує її про причину поганого самопочуття, відповідає, що не знає, що буде з їхньою родиною: *"Mrs Durant took her chair to the table. "I don't feel like eating," she sighed. "Why-aren't you well?" asked the clergyman, patronizing. "It isn't that," she sighed. She sat with shut, straight mouth. "I don't know what's going to become of us." But the clergyman had ground himself down so long, that he could not easily sympathize. "Have you any trouble?" he asked. "Ay, have I any trouble!" cried the elderly woman"* [16]. Вікарій продовжує розпитувати її (автор при цьому використовує еліптичне речення *Have you any trouble?* для надання діалогу автентичного звучання), на що місіс Дюрант повторює його питання у формі вигуку (вторинна інверсія), що підкреслює її схвильований стан.

Вона продовжує висловлювати своє невдоволення, при цьому автор використовує ще одне епістемічне дієслово *to think* та художнє порівняння: *"Do you think I want my lad climbing ropes at another man's bidding, like a monkey?" "There is no dishonour, surely, in serving in the Navy?" "Dishonour this dishonour that," cried the angry old woman. "He goes and makes a slave of himself"* Її позиція незрозуміла вікарію, він стверджує, що у службі у флоті немає безчестя. Його впевненість у своїх словах підкреслюється вторинною інверсією – питанням у ствердній формі. Проте розмови про честь не можуть переконати матір Алфреда, яка вважає, що її син перетворив себе на раба. Почувши це, вікарій деякий час мовчав і згодом зазначив, що він не розуміє, чим служба на флоті так відрізняється від «рабства» у шахті: *"Her angry, scornful impatience nettled the clergyman and silenced him for some moments. "I do not see," he retorted at last, white at the gills and inadequate, "that the Queen's service is any more to be called slavery than working in a mine." "At home he was at home, and his own master. I know he'll find a difference"* [16]. У цьому уривку дієслово *see* також виступає епістемічним маркером Я-позиції персонажа. Емоційну напругу підкреслює використання епітетів в описі співрозмовників (*angry, scornful, inadequate*). Лексичні одиниці *slave VS master* маркують антитезу, яка розкриває ставлення місіс Дюрант до вибору свого сина. Вона впевнена у своїй правоті і в тому, що її син зрозуміє свою помилку, коли порівняє умови життя вдома і на флоті (*I know he'll find a difference*).

Коли Вікарій повернувся додому, він розповів про Альфреда, зазначивши: ““*I prefer to know he is safe in the Navy, than running the risk of getting into bad ways here.*” “*Was he getting into bad ways?*” asked the stubborn Miss Louisa. “*You know, Louisa, he wasn't quite what he used to be,*” said Miss Mary gently and steadily. Miss Louisa shut her rather heavy jaw sulkily” [16]. Його позиція залишилась незмінною, про що свідчить використання епістемічного дієслова *to know*. Вікарій вважає, що служба на флоті краще, ніж ризики звернути з правильного шляху, перебуваючи вдома. Його дочка Луїза, яка була закохана в Альфреда, намагалася заперечити, але її сестра Мері зазначила, що він не був таким, як раніше, тобто їхній батько мав рацію. Епістемічна позиція Мері – її впевненість у правоті батька – виражена за допомогою дієслова *to know*, при цьому вона апелює до того, що й сама Луїза розуміє це (*You know, Louisa, he wasn't quite what he used to be*). Бажання не образити сестру і водночас настояти на своєму підкреслюється використанням епітетів (*gently and steadily*). Луїза розуміє, що сестра права, та погоджується з нею, хоч і без ентузіазму, що автор також показує за допомогою епітета (*sulkily*).

Висновки. Отже, епістемічна позиція суб'єкта діалогічного дискурсу в художньому творі тісно пов'язана з емоційним контекстом твору та допомагає досягнення певних стратегій і тактик персонажів. Здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що епістемічне дієслово *to know* відіграє головну роль у текстовій організації та в розвитку самого сюжету, у розгортанні конфлікту та в кульмінації, а також відіграє вирішальну роль у розв'язці.

Перспективою цього дослідження є детальний аналіз семантичних та прагматичних особливостей епістемічних маркерів у художньому дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алпатов В. М. Что и как изучает языкознание? *Вопросы языкознания*. 2015. № 1. С. 7–21.
2. Беляева Л. Н., Чернявская В. Е. Доказательная лингвистика: метод в когнитивной парадигме. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2016. № 3. С. 77–84.
3. Калинин С. С. Об идеале целостного знания в лингвистической эпистемиологии. 2017. URL: https://elar.ufrj.br/bitstream/10995/60021/1/lo_15.pdf (дата звернення 12.10.2021)

4. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. Одесса: Латстар, 2002. 292 с.
5. Меньшикова А. А. Эпистемологические факторы онтологии науки. *Гуманитарные научные исследования*. 2017. № 9. URL: <https://human.snauka.ru/2017/09/24434> (дата звернення 12.10.2021).
6. Aarts J. Review of Corpus Linguistics at Work. *International Journal of Corpus Linguistics*. 2002. 7 (1). P. 118–123.
7. Biber D. Stance in spoken and written university registers. *Journal of English for Academic Purposes*. 2006. № 5. 97–116.
8. Dijk T.A. *Discourse and Context: a Socio-Cognitive Approach*. Cambridge University Press. 2008. 280 p.
9. Flowerdew L. Corpus-based discourse analysis. *The Routledge handbook of discourse analysis*. London: Routledge, 2012. P. 174-187.
10. Gray B., Biber D. Current Conceptions of Stance. In: Hyland K., Guinda C.S. (eds) *Stance and Voice in Written Academic Genres*. Palgrave Macmillan, London. 2012. URL: https://doi.org/10.1057/9781137030825_2 (дата звернення 12.10.2021)
11. Kärkkäinen E. Epistemic Stance in English Conversation: A description of its interactional functions, with a focus on I think. John Benjamins Publishing Co. 2003. 207 p.
12. McEnery T., Xiao R., Tono Y. *Corpus-Based Language Studies*. London: Routledge, 2006. 265 p.
13. O’Keeffe A., & Walsh S. Applying corpus linguistics and conversation analysis in the investigation of small group teaching in higher education. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*. 2012. 8(1). P. 159–181.
14. Webster’s dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/know> (дата звернення 14.10.2021)
15. Lawrence D.H. The shadow in the rose garden. URL: <https://americanliterature.com/author/d-h-lawrence/short-story/the-shadow-in-the-rose-garden> (дата звернення 14.10.2021)
16. Lawrence D.H. Daughters of the vicar. URL: <https://bbooks.info/viewmore/daughters-of-the-vicar> (дата звернення 14.10.2021)

Viktoriia Shubko, post-graduate student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

CORPUS ANALYSIS OF THE SUBJECT'S EPISTEMIC POSITION IN ENGLISH DIALOGICAL DISCOURSE

The given article is devoted to highlighting the functions of the epistemic verb to know as a marker of the self-position of the subject in the artistic dialogical discourse on the material of the works by D.H. Lawrence. The epistemic

self-position reflects the subject's knowledge of the world, his worldview, his points of view and his beliefs. It refers to the speaker's knowledge of the subject of speech, the degree of confidence in expression. Modern corpus-oriented studies of discourse are performed in three directions, namely, textual (study of the choice of language units, meanings and models in texts); critical (combination of critical discourse analysis and system functional linguistics); contextual (taking into account situational factors of communication, involvement of the theory of speech acts and pragmatics). Due to the explanatory inflexibility of the existing electronic corpora of the English language, that is the impossibility of a complete analysis of the presented contexts, our own corpus of texts was created to study the epistemic position of a subject in English dialogic discourse. It has been illustrated by the example of the works by David Herbert Lawrence, one of the key English writers of the early twentieth century. We have singled out and framed the contexts of the use of epistemic verbs (such as, know, think, seem, believe, understand, suppose, guess, expect, hope). The selected contexts of the use of epistemic verbs in artistic dialogic discourse will be analyzed in semantic and pragmatic aspects, namely – the meaning of the studied epistemic markers, such as reliability, faith, confidence, etc., and their pragmatic usage to express strategies and tactics of I-concept. The perspective of this study is a detailed analysis of the semantic and pragmatic features of epistemic markers in artistic discourse.

Keywords: *discourse, epistemic position, epistemic markers, corpus analysis.*

REFERENCES

1. Alpatov, V.M. (2015). Chto i kak izuchaet jazykoznanie? *Voprosy jazykoznanija*. № 1, 7–21.
2. Beljaeva, L.N., Chernjavskaja, V.E. (2016). Dokazatel'naja lingvistika: metod v kognitivnoj paradigme. *Voprosy kognitivnoj lingvistiki*. № 3, 77–84.
3. Kalinin, S.S. (2017). *Ob ideale celostnogo znanija v lingvisticheskoj jepistemologii*. URL: https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/60021/1/lo_15.pdf
4. Kuharenko, V.A. (2002). *Interpretacija teksta*. Odessa: Latstar.
5. Men'shikova, A.A. (2017). Jepistemologicheskie faktory ontologii nauki. *Gumanitarnye nauchnye issledovanija*. № 9. URL: <https://human.snauka.ru/2017/09/24434>
6. Aarts, J. (2002). Review of Corpus Linguistics at Work. *International Journal of Corpus Linguistics*. 7 (1), 118–123.
7. Biber, D. (2006a) 'Stance in spoken and written university registers. *Journal of English for Academic Purposes*, 5, 97–116.
8. Dijk, T.A. (2008). *Discourse and Context: a Socio-Cognitive Approach*. Cambridge University Press.

9. Flowerdew, L. (2012). Corpus-based discourse analysis. *The Routledge handbook of discourse analysis*. London: Routledge, 174-187.

10. Gray B., Biber D. (2012) Current Conceptions of Stance. In: Hyland K., Guinda C.S. (eds) *Stance and Voice in Written Academic Genres*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9781137030825_2.

11. Kärkkäinen, E. (2003). Epistemic Stance in English Conversation: A description of its interactional functions, with a focus on I think. John Benjamins Publishing Co.

12. McEnery, T., Xiao R., Tono, Y. (2006). *Corpus-Based Language Studies*. London: Routledge.

13. O’Keeffe, A., & Walsh, S. (2012). Applying corpus linguistics and conversation analysis in the investigation of small group teaching in higher education. *Corpus Linguistics and Linguistic Theory*, 8(1): 159–181.

14. *Webster’s dictionary*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/know>.

15. Lawrence, D.H. *The shadow in the rose garden*. URL: <https://americanliterature.com/author/d-h-lawrence/short-story/the-shadow-in-the-rose-garden>.

16. Lawrence D.H. *Daughters of the vicar*. URL: <https://bbooks.info/viewmore/daughters-of-the-vicar>.

Дата надходження до редакції – 10.11.2021

Дата затвердження редакцією – 21.11.2021